

ANTONI LOPEZ, EDITOR
(Antiga casa I. López Bernagost)

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ: LIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20, BOTIGA
BARCELONA

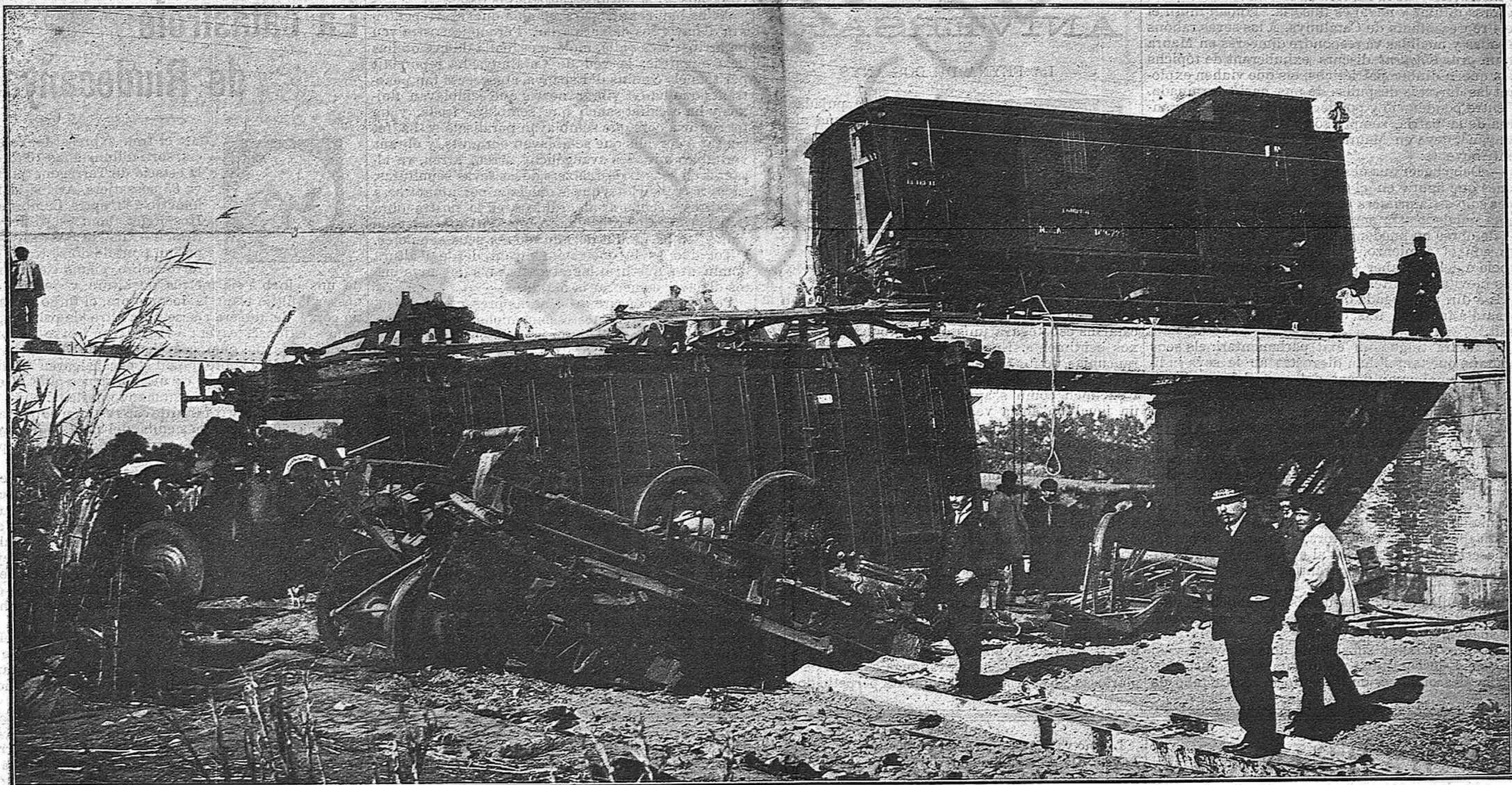
AQUEST NÚMERO 10 CÉNTIMS PER TOT ESPANYA

NÚMEROS ATRASSATS: DOBLE PREU

PREUS DE SUSCRIPCIÓ:

Fora de Barcelona: cada trimestre Espanya, pessetas 1'50.—EXTRANGER, 2'50.

La catàstrofe de Cambrils

Derrumbe del expres de Valencia, ocorregut el dilluns al passar pel pont de la riera de Riudecanyas.

Els morts, amortallats ab draps y mantas destrossadas.

Complertes las formalitats judicials, els morts son retirats del lloch de la catàstrofe.
(Insts. Ferrán.—Fots. de LA CAMPANA)

ULLADA POLÍTICA

APART de l'horrible catàstrofe de Riudecanyas de la qual ens ocupem en altre lloc, l'atenció pública s'ha fixat en la discussió entaulada en el Congrés, sobre 'ls projecte de reconstitució de la Marina de guerra.

El govern de n'Maura exigeix de moment 198 milions de pessetes per la construcció de tres acorazats. Probablement aquesta suma se afegirà à la de 400 milions que portém ja tirada à l'ayga, sense més resultat visible què 'ls desastres de Cavite y Santiago de Cuba.

Al any 1904, no era pas en Maura partidari de aquests gastos; com tampoc ho era l'actual Ministre de Marina, qui pronuncià les següents sensates paraules:

«con el coste de un acorazado se podría poblar de árboles toda una cordillera; que el poblar de árboles una cordillera era producir un riego regular en toda la cuenca de la misma; que tener riego regular era tener agricultura; que tener agricultura, era tener comercio; que tener comercio, era tener Marina mercante; y que el tener todo eso, era tener buena Marina de guerra, y que, por consiguiente, se debía hacer así».

Donchs ara ni l'un ni l'altre pensan de la mateixa manera. En l'actualitat creuen que la nació necessita tenir grans barcos, primer que fomentar la riquesa pública. Encare que aquests barcos surtin caríssims, s'han de construir. Per més que després de construir-los són insuficients y no serveixin, s'han de tenir de totes les maneras, com si no pogués prescindir de una forsa aparatoso, encare que una vegada posada à prova, se resolgu en una nova catàstrofe.

Ha sigut en và que 'ls diputats solidaris. Srs. Ventosa, Miró y Maciá, impugnassin el projecte aduhint arguments de rahó apoyats en datus fills de un porfiat estudi y encaminats à procurar, si la defensa de la integritat nacional; pero en una forma adequada, y no perdent de vista las exigencias del foment de la instrucció y de la riquesa pública, sense las quals la forsa militar y naval es ilusoria. Traball intítul el dels representants de Catalunya. A les seves ralhons pesades y medidas và respondre dimecres en Maura ab un *grandiloquent* discurs exuberant de tòpics dels que 'n diuhem patriòtichs, els que viulen explotant las darreres despullas de una nació arruinada. Y entre ponderació y ponderació de aqueixa grandesa de la patria, sempre somniada y cada dia més llunyana, deya en Maura pera consol dels escamats contribuents:

«Debo hacer una observación: la cifra de 200 millones que figura en el proyecto, no es definitiva, pues solo es la primera etapa de un camino, y si no se ha señalado otra superior, es porque los contratos de obras no pueden ser muchos. Esos 200 millones son el comienzo, y al votar la primera peseta, sabeis ó debeis saber que á ellas seguirán muchas más inevitablemente.»

Es á dir: una vegada oberta l'aixeta grossa, ja no tornarà a tancarse fins que no quedi such en el dipòsit.

En Maura tingué un èxit parlamentari: els seus diputats, que tant l'han disgustat ab la seva indiferència en el cumpliment del seu devers, s'abocaren tots al hemicicle, atronantlo ab els seus aplausos. Pero 'podrà gloriar-se de haver obtingut així mateix un èxit en el país? El pais permaneix fred y desconfiat. Altra cosa fora, si en Maura, ó qualsevol gobernant, armants de resolució digués: «Ha aném à reformar tot la política y l'administració. Comensaré per esmotxar del pressupost totas les branques bordas que sense donar fructu xuclan la major part de la substància dels ingressos: faré un gran empréstit de foment y de cultura, y obraré amb patriòtica escrupulositat, donant al cumpliment de la voluntat nacional totas las garantías.

Si així haguess parlat, ab el propòsit ferm de cumplirlo llealment, l'entusiasme públic no hauria tingut límits y hauria comensat la regeneració d'Espanya.

Mes ara, deixant subsistents tots els vics y en disposició de continuar y aumentar els despilfarros, la desconfiança de l'opinió té lògica rahó de

ser, puig en un camp atapahit de malas herbas no s'hi poden sembrar llevors regeneradoras, y resulta tràgic regar las que s'hi sembrin, de germinació impossible, ab la sanch procedent de una sangria oberta en un cos extenuat.

En Moret, fent coro à n'en Maura, aprofità l'oportunitat de recitar el seu monòleg de sempre. El retròrich de la decadència, el sofista del desastre parla de las tombas que ha visitat, en las quals digué: «He visto algún instrumento de grandeza ó de combat, que significaba un sacrificio, pero no he visto en ninguna lápida ni la vara de medir, ni la bolsa repleta de escudos, recogidos sabe Dios dónde y de qué manera.»

«Y qué s'hi posará en la seva tomba, Sr. Moret, si has de indicar tot el mal que ha fet à Espanya?»

Afegia el gran vorbreista:

«Y cuando en contra de esa idea y á los años míos siento este entusiasmo y lo oigo calificar de locura, vuelvo la vista atrás para irme de este mundo con los locos que en los primeros tiempos del Cristianismo murieron en el Circo, con los locos que embarcaron con Colón para buscar un nuevo mundo, con los guerrilleros españoles que murieron en los campos de batalla ignorados por conservar su patria.»

Aquests conceptes, sarcástichs en boca de n'Moret, siguieren acullits ab estrepitosos aplausos. Ningú s'recordà dels màrtirs que deixaren els ossos en las colonias, ni de las tètricas corrússas d'esqueletos que d'allí retornaren, després de la liquidació del nostre imperi ultramarí, entre 'ls quals no hi figuraven pas en Moret ni 'ls seus companys de tiberi que allí 'ls havien enviat.

En ells aqueixas santas locuras patriòticas, que tantas vidas costan y tants sacrificis representan, se tradueixen en una locura sanxo-panxesca de seguir governant, mangonejant, devorant y dihent, com l'agutí del quènto: «Ahí me las déns todas!»

Aquí, Sr. Moret, no hi ha més retòrica que l'asquerosa realitat!

PEP BULLANGA

ANIVERSARI

LA FEYNA DE DOS ANYS

UX s'emprén la pujada per atenyer el cim d'una muntanya, plau de tant en tant pararre un moment pera rependre alé, y res hi ha més grat llavoras que girar enrera la vista y contemplar el camí recorregut.

* *

Dos anys cumpliren el 25 del present mes de novembre d'aquella fetxa, que mogué al poble de Catalunya à donar-se una fraternal abraçada, ab la qual descubrí maravillosament que l'cor de tots els catalans esbategava unisson al impuls d'uns mateixos sentiments. En un instant s'extingiren odis y rancunias, se fongueren diferencies que semblavan irreductibles, cessaren las hostilitats de tan sols l'enemic comú s'aprofitava, y nasqué en tots per un igual un'ansia vehement de marxar endavant junts, mancomunats, solidarists, ab els peus ben segurs sobre la terra ferma de la realitat, ab la mirada fixa en la cima abont destella la llum del ideal.

Y tan bon punt sentida aquesta frisana, comensà la caminada. Avant y amunt, per la pendent de la muntanya, erissada d'obstacles, sembrada de perills, obrintnos camí à través de las espines, de la marna, del pedruscall, salvant barranachs y timbas, y afrontant á cada punt la irritació de las faristelas selvatjanas que al aguayt ens esperavan per' estomorrons y desconcertarnos.

En massa compacta comensarem el camí y ab la mateixa compactivitat l'hem anat recorrent, acontant ab fitas de victoria. Desde l'alt repetje, abont ens trobén avuy, als dos anys de comensada l'ascensió, la contemplém la tirallonga d'aqueixas fitas glorioseas, ab aspecte de monuments perpetuadors de

la constància, de la conciencia, del seny y de totes las virtuts cívicas d'un poble alentat y generós, que vol salvarse, salvant ab ell als seus germans d'Espanya.

Aquella més llunyana es la que plantarem à Girona quan s'amenaçà á Catalunya ab una ley iniqua, qu'és la negació del dret y la justicia. La que segueix á continuació, banyada en llum de sol, brillant com un astre incandescent, es la de la Festa del homenatge. La que ve seguidament, cantelluda y tessa com un bras amenassador, es la del Aplech de la Protesta. Més ensa's aixeca no ja una fita sino un grandios monument commemoratiu de la empenta d'un poble enter, que lográ trossejar el joc ignominios de la subjecció, imposant la soberanía de la seva voluntat indomable: es el monument á la colosal victòria electoral del 21 d'abril. ¡Y com se complau la mirada contemplantlo! ¡Y com esbatega'l cor al recordar la bravera de la lluita y l'esclat de la victòria! El monument, ab ses cinquanta set agulles, representatiu dels cinquanta set diputats y senadors enviats per Catalunya á les Corts espanyolas, se perfila sobre'l blau del cel com un temple, com una catedral dedicada al culte del civisme, en la qual tots els catalans, sense distinció d'idees, respectuosos els uns dels altres, tolerants per convicció y per cultura, mantenen encés el foc sagrat del amor á la patria.

Des de aquest monnument grandios parteix el camí que hem anat obrint en la ruda vessant d'una muntanya que semblava inaccessible. [Quants obstacles vensuts! Quantas aspresas aplanadas! Prejudicis pertricats que, com singles de roca dura, 'ns barravan el pas, han caygut esmolcats á la expansió de la rahó, qu'és la nostra dinamita. Ab la runa de las prevencions odiosas y de las insidias mortificantes hem terraplenat barranachs y abismes. Y havém arribat ahont ens trobén, sense regular un pas, ni fer una marrada, sempre via direta, deixant enrera y burlats als que havent calculat malament la nostra forsa, se figuraven que havíam d'estrellarnos ó caure defallits al contacte de las seculares resistencies.

Nosaltres—deyan—som el poder, som la omnipotència oficial, som lo estatut, som el pressupost, som la majoria parlamentaria, som la forsa armada, ho som tot; nosaltres som la patria davant de la rebeldia d'una petita part de la nació, davant de la protesta de quatre tristes províncies, entre'l conjunt de les 49 que constitueixen l'Estat espanyol.

Y semblava que 'ns feyan un favor—la gracia que 's concedeix als débils y als impostents—al escoltar-nos ab la burlona riatleta als llabis.

Ja 'ns han sentit, y ara sembla que s'arrepenteixen d'havernos deixat parlar. Perque la nostra veu ha arribat més enllà, molt més enllà de las orellas dels oligars; la veu de Catalunya ha recuperit per tots els confins d'Espanya, ab accents tan penetrants que ha fet vibrar nervis que semblaven fluios y ha escalfat sanch que semblava freda, y ha fet sentir á cors que semblaven paralisisats y ha fet pensar á cervells que semblaven entumits, y obrant veritables miracles evangèlics, arreu, arreu, va alsant á un sens fi de Llátzers de las seves sepulturas, cadavres ressuscitats que 's daleixen per' ajuntarse á nosaltres y cooperar ab ardidesa en la nostra obra redemptora, ansiosos de recobrar en un esclat de vida l'temps perdut dormint en els seus sepulcres.

Tot això es lo que estém veient desde l'altura dominant á que hem lograt arribar als dos anys justos d'haver comensat la marxa.

Pero veyém encare més: se 'ns presenta al descubrir la situació dels nostres enemics: els dominem y no poden amagar las seves maniobras: estém al corrent dels seus preparatius, y 'ns fem càrrec perfectament del desconcert en que viuen, de las passions que 'ls dominen, de la rabia que 'ls devora.

Entre ells hi ha qui pretén reduir-nos per l'affach y la cortesania. Aquests volen donarnos una apariencia de rahó per enervarnos y desarmarnos. Quatre concessions ilusorias, més nominals que efectives, creuen que han de bastar per' acontentarnos. Mestres en las malas arts maquiavèlicas s'han arribat á figurar que atryantse als dàctils y exasperant als intrèsnents, lograrien dividirnos. ¡Oh, si conseguian esquerdar el bloc català, quin principi de victoria!

Pero 'ls que 's fan aquests comptes tan galans, se troben rodejats de perills, en un terren que s'esllavissa. Precisament per evitar que puguen ufanarse ab la seva somniada ventatja, no falta qui, copdiçions de substituirlos en el poder, els hi sega'l herba sota 'ls peus, y no pararà fins á veure's caguts. Mentrens pensan ab dominar l'accio catalana, s'exposan á ser dominats per la baixa intriga y vensuts per la defeció. Tenen la guerra civil á casa, y 's creu-

ab fonament que 'ls seus días son contats. La mateixa qüestió, plantejada per Catalunya, serveix d'ariet als seus rivals pera hostilizarlos. —Ahónt anirém á parar—diuen—y es necessari retrocedir, portant las coses al ser y estat en que's trobaven dos anys enrera.

Com si fos possible fernes abandonar las posicions conquistadas!

Y parlan ab tó arrogant y amenassador de midas regressives, de brutalitats y atropellos. Y entre foguerada y foguerada d'auto-indignació, que resta sens ecòni ressonancia, preconisan la necessitat de tirar al dret, de constituir un govern de forsa que declare illegals las ideas autonomistas, que disolviu associations y suprimeixi periòdics, y ofegui ab sanch, si es precís, tot conat de resistència.

Des de l'altura en que 'ns trobém avuy, als dos anys justos d'haver comensat la caminada, contemplém aquestas arrogancies sense que 'l pols se 'ns alteri lo més mínim, ab el cor tranquil y el seny seré, y es que sabem que 'ls que 'ns amenassan han fet tart. Hem arribat prou amunt pera que poguem terner l'alcans dels seus projectils, els quals, per altra part, may podrían fer blanch en lo qu'es avuy conscientia colectiva de tot un poble y que serà en breu aspiració nacional.

Y calculém ademés una cosa molt razonable. Si els fets violents del 25 de novembre varen produir la unió dels catalans ab totes las seves conseqüències que no ocasionarien els actes de violència que maquinan alguns insensats, pera seguir la expansió illegítima y perfectament legal de la ciutadania espanyola, amics de la regeneració de la patria, assedegats de veritat, de moralitat y de justicia, y resolts a pugnar pera reconquerir la plena possessió de sos drets cívics.

Si pacientament y en marxa relativament lenta hem arribat á les magnífiques posicions que tenim avuy, jo, d'això n'estem segur, el dia que tractessin de trabarbons els passos, negantnos la rahó y el dret, desplegaríam las alas y d'una volada alcansariam la cima ahont brilla l'ideal renovador.

P. K.

La catàstrofe de Riudecanyas

UN el tren exprés de València, sortí dilluns á las 10'51 de la estació de Tarragona portava 85 passatgers. Arribá al quilòmetre 253, entre Cambrils y Hospitalet, hont se troba la riera de Riudecanyas, salvada per un pont de dotze trams de ferro sobre pilars de pedra,

de uns cinc á sis metres de altura, y després de passar l'últim tram la locomotora, el furgó de cap, un cotxe de tercera classe y un altre de primera, 'l tram s'enfonzó, cayent á la riera un cotxe de primera, al pés del qual cedió l'altre que ja 's trobava en el terraplén y sobre 'l qual s'encabalgaren els dèmés, quedant confosos en un monstruós pilot d'estrelles, ferramenta y carn humana mutilada.

La locomotora y l'furgó de cap restaren empotrats en la via, 50 metres més enllà del pont, y 'l wagó de tercera que seguia á continuació s'precipitó pel terraplén.

Els dos carriatges de primera que s'havien enfonzat al enfonzarse 'l tram presentaven un aspecte horripilant: per entre las estrelles se descubria'l bust de una dona jova y 'l cos de una senyora vestida ab trajecto gris y qual cap y brassos permaneixen ocults entre les desflasses: agafada á un passador se veia una mà que ostentava anells de brillants; uns peus petits denuncian el cadàver de una nena de sis á vuit anys. Y per tot arreu els mateixos horros.

El tram, que al enfonzarse produí la catàstrofe, feya temps que amenassava ruïna, com ho proba l'estar apuntat ab uns caballets de fusta, y era tant de domini públic el perill, que la gent vagabunda

arribat fins allí y al comprender el gran perill que corria per la cridoria y senyals dels travalladors, s'espantó y caigué fatalment al peu mateix de la metxa.

Les altres barrinades esclataven sorollosament, desparent els ecos de la muntanya que s'adormia á sol post y omplint de fum tota la pedrera.

Fou un instant terriblement llarg y esglayador. Capobre feu cas de las desesperades ofrenes de l'amo, ihi anava la vida! Solsament en Jan Janot avansava tan lleuger com li permetia la flaquesa de ses camas, serament vers el perill. Ell havia encés la metxa y's creya ser l'únic obligat al sacrifici.

Passaren cinc, deu, vint segons... un minut y la dinamita no esclatà. El noi s'havia alsat als crits d'en Jan Janot y devallava depressa. En Jan Janot l'abrazzá fortament, bojament, plorant com una criatura, y corrent ab ell á coll, pera fugir més del perill, caigué férintse al mitjà del front.

La dinamita no esclatà y alashoras l'encarregat dugué á l'orella del amo mentrens aquest petonejava al seu fill.

—Si en Jan Janot hagués sigut jove la barrinada no hauria fallat. Devegadas el no servir... L'empresari pujá la xarret ab el seu fill; agafà las rendas y fent petar el fuet per damunt la illustrosa esquena del amo que frisava d'impaciencia, dugué ab tota la sanch freda del seu mal cor:

—Ves qu'ho fassis tal com t'he dit.

La xarret aviat s'esborrà dintre la polsaguera y l'encarregat desobéixi per primera vegada.

NOGUERAS OLLER

LA BARRINADA

JAN Janot era un bon home que traballava á la

que solen passar la nit dessota 'ls ponts, per res del mon haurian acampat allí.

* *

La notícia de la desgracia fou coneguda á Barcelona á les primeres horas de la tarda, produït una gran ansietat principalment entre les famílies que tenien alguns dels seus en el tren. Pero aquesta angúnia de un principi, se transformà en horror y indignació á mida que s' anaren coneguent els detalls de la catàstrofe y las causas que l' havian motivada.

Un dels trens de socors arribá á Barcelona cap á mitja nit portant alguns ferits, entre 'ls quals s' hi contava la Sra. Balada y la seva filla. Un altre fill de aquesta senyora havia quedat entre 'ls morts. Altres ferits foren trasladats á Cambrils y á Tarragona, y á les estacions corresponents de la part d' enllà del pont segons la seva procedència.

De mica en mica s' anà formant l' horrible inventari de desgracias personals, que dona els següents resultats:

Ferits.—*Empleats*: Srs. Chirivella, marquista; Rosselló, fogoner; Guillén, conductor; Oliver, interventor, y Gállego, mosso.

Passatgers: D.ª María Rosa Munroa, de Cádiz; D. Joseph García, de Tortosa; D. Antoni Roig Carbonell, de Barcelona; D.ª Teresa Balada y la seva filla; D.ª Margarida, de Barcelona; D. Germán Grau, ambulant de correus; D.ª Francisca Corral, Vda. de Alcover, de Valencia; D. Alfons Nava, de Barcelona; D.ª María Alcude, D.ª Elisa Mendoza, D. Joaquim Verdier, D. Joseph Ferrer, D. Antoni Baeza, don Joan Ibáñez, D. Joseph Jiménez, D. Raul A. de Leenam, D. Joseph Estrems, D. Emili Freixenet y la seva esposa D.ª Julia, de Tortosa; D. Manuel Gabaldón y la seva esposa D.ª María, de Alcira; D. Jacinto Cabo, D. Joaquim Vergés, D. Francisco Marqués, D. Ramón de Fuentes, D. Joseph Rotrán, D. Josepa Lauza, de Barcelona; D. Joaquim Messeguer y donya Angela Reverte, nuvis de Vinaroz; D. Bernat Chert y D.ª Angelina Felip, de Castelló; D. Ramón Cañellas, D. Antoni Guinart, escolapis de València y algunos altres fins al número de 46.

Morts.—D. Baltasar Urria, de Algeciras, apoderat general del Duct de Medinaceli, y la seva esposa D.ª Pilar González; D. Joan Castellá y Torné, propietari de la Fonda Barcelonesa de Tortosa, y una seva cunyada de 17 anys d' edat, natural de Mora d' Ebro; D. Tomás Martí; D. Tomás Rico, propietari de Xerta; D. Lluís Ricart Cortina, viatjant de Barcelona; D. Anselm Badia y Espinel, fabricant de Sabadell; D. Gustavo Trost, director del *Credit Lyonnais*, su cursal de Barcelona; D. Esteve Balada Pont, de Barcelona; D. Josep Dahán, de la Corunya, y la seva esposa D.ª Amalia Caritat; D. Tomás Baviera y Baviera, de Torrente (València) y dos filles, Virginia y María, de 22 y 18 anys respectivament, y D. Fermí Baviera y Baviera, germà de D. Tomás, y tres fills: Fermí, estudiant, de 22 anys, Benvinguda, de 23, y María, de 21. [Set individus de una sola família!]

En conjunt 19 morts, que sumats als ferits fan 65, en un tren ahont hi anaven 85 persones.

* *

Aquesta catàstrofe es una més unida á las que que porta registrades la llúgubre història de la explotació ferrocarrilera á Espanya. Y es de temer que no serà l' última.

Els nostres ferrocarrils construïts tramosament, com tota empresa que s' relaciona ab la política del Estat, arruinen als primers que hi posaren els seus capitals, y avuy amenassan de mort al pùblic que d' ells se serveix. Sols uns quants peixos grossos, els de sempre, recabau y acumulau beneficis, sobre la ruïna dels uns y l' peril dels altres. Al efecte, ja han tingut prou cuidado en procurar-se l' ajuda dels homes politichs més significats de las oligarquias imperants, recompensats ab pingües sous en els concells de administració de las companyías. Aquests concellers careixen de tota mena de coneixements tècnichs y administratius; pero tam poch els necessitan, puig tota la seva feyna's limita á amparar els grans abusos de las companyias y á cubrir totas las sevas responsabilitats.

Aquí està el *quid* de la cosa. Si las companyias prescindeixen dels devers més rudimentaris que 'ls imposan els reglaments; si tractan al pùblic malament; si emplean un material pessim, incòmodo y anti-higiènic; si per un excés de avaricia deixan de efectuar las degudas reparacions en las líneas, fent afrontar als passatgers tota mena de perills, tant ó més qu' elles ne tenen la culpa els homes politichs de les oligarquias, á son de las mateixas, que las cubreixen ab la seva maleïda influència.

Constiti, donchs, que las assignacions dels conceellers politichs oligàrquics, se saldan ab els ossos capolats, las carns desgarradas y la vida dels confiats passatgers. Y que mentres subsisteixi aquest ordre de indignas complicitats, no s' posarà remey á un mal tan grave, y els ferrocarrils, vehicle de proves en altres pobles, serán á Espanya els proveïdors dels cementiris.

Els, donchs, el poble mateix, qui apurada ja tota paciencia, deu emprendre un moviment de revolta contra 'ls abusos y 'ls desafurs de las empresas. Dels politichs sense conciencia, cuchs insaciables, en el gran pudrimenter del Estat espanyol, no cal refiar-se'n, puig els que no cobran directament tenen un interès de complacencia ab els seus camaradas subvencionats. Tant sols els representants elegits directament pel poble, se troben ben situats pera intérpretes del voler pùblic. No hi ha un sol diputat ni senador de la *Solidaritat* que percieixi un céntim de cap empresa. A n' ells, per consegüent, correspon el deber gloriós d' embestir de ferm no reculant fins y á tant que l' pùblic obtengui plena satisfacció.

L' Ajuntament de Barcelona prengué dimars una iniciativa, encaminada principalment á aixecar l' esperit pùblic pera remediar y preventir en lo sucesiu tantas desgracias. No dubtem que la representació solidaria en las Corts de la nació se farà seva la proposta votada pel Consistori barceloní y que comprén els següents extrems:

Protesta contra la imprevisió de la Companyia del Nord per la catàstrofe de Riudecanyas; exigència formal de las responsabilitats que puguen aspectarli; inspecció tècnica per enginyers que no sigan de la Companyia, respecte al estat de la línia y del

¡Sempre al telè!

Passan días y més días,
altres días van venint

y Catalunya, incansable,
va teixint, teixint, teixint.

material móvil y fixo com també al cumpliment dels reglaments; substitució dels actuals wagons per altres que reuneixin les degudas condicions de comoditat y higiene; augment de quantia en las indemniscions á las víctimas de accidents y delictes originaris de responsabilitat civil; incompatibilitat absoluta que impideixi que siguin diputats, senadors, ministres y funcionaris públichs els directors, administradors y concellers de las companyias de ferrocarrils; y organiació de una Assamblea d' Ajuntaments y entitats de Catalunya al objecte de que s' obligui á totas las companyias de ferrocarrils á posar las sevas líneas en estat de funcionar sense perill, garantissant als ciutadans y observant els reglaments á qu' estan subjectas per las lleys generals del Estat.

Aquest es el camí. Emprenentio donarà Catalunya un nou y bon exemple á Espanya.

J.

UN NOU DESCUBRIMENT

(SISTEMA LERROUXIA)

Senyors de *El Progrés* veniu,
correu, no perdeu moment,
feu venir gent y més gent,
veniu tots; feu el cap viu.

Ara que seguín la pista
y voleu treure á lluñ
tot allò que fassí aquí
olor de separatista,

veniu, no 'us entretingueu:
jo he descubert un nou lloch
que, iredeu! no 'es pas poc
d' allò que tan... propagueu.

Jo mateix ho he vist, oh, sí,
no n' hi ha poch de rebombori
entre la gent! quin desori
s' arma cada dia allí!

Las donas deixen anà
uns mots que... no ho pregunteu,
y els homes, á molts se 'ls veu
ab gavets á la mà.

Lo que á n' allí està passant
senyors, no pot tolerarse,
y tot té de denunciar-se
al jutjat, prompte, al instant.

Aquest cau separatista
es á Gràcia; aneuhi aviat.
Ah, escolteu; fins hi ha clavat
potse algun catalanista
aquest rötol á la vista:
Plassa de la Llibertat.

A. S. MATRÁS

El Sr. Rovira y Virgili cau en un error lamentable quan diu:

«Hi ha hagut en aquests darrers temps una profunda transformació en el modo d' ésser de la nostra política. Els vells partits espanyols, els partits històrics, que rebien la direcció de fora Catalunya y que obeien als moviments que li imprimian directoris y juntas centrals desde Madrid, han estat els que més fortament han sentit aquesta transformació.

»La nostra política, espanyola fins avants d' aquesta transformació, ha passat á ésser catalana, y en lloc de rebre las irradiacions de fora Catalunya, avuy la política nostra es la que irradia més enllà dels límits de la nostra terra.

»Això ha suposat, naturalment, la creació de partits catalans, exclusivament catalans, y la mort de totes aquelles organacions que dintre de Catalunya havien fet una política espanyola. El partit d' Unió Republicana es, sens dupte, el que's troba més de ple compres en aquestes organacions y, per consegüent, el que, en mon concepte, té avuy menys rahó d' existir.

Enhorabona's reconegui la conveniència d' emancipar als partits politichs de tota tutela centralista, pero aquesta emancipació no pot implicar may un divorci absolut entre las agrupacions catalanas y las sevas similars espanyolas, perque la tal separació resultaria altament funesta á la mateixa causa de Catalunya.

Afirmar, com afirma el Sr. Rovira y Virgili, que 'l partit d' Unió Republicana es el que té avuy menys rahó d' existir, se 'ns antoixa una apreciació extremadament capciosa. Precisament el vol extraordinari que han alcancat las aspiracions de Catalunya, á qu' s' deu, en primer lloc, sino al partit d' Unió Republicana? Quí, sino el Sr. Salmerón y els republicans de la Unió que l' han secundat, han contribuït á expandir el moviment català, trayentlo dels estrets límits en que actuava, fins á convertirlo en un poderós moviment nacional?

Es que's considera que aquesta patriòtica y profitosa missió, tot just iniciada ab tanta fortuna, no té ja rahó de ser, y que torna á ésser hora de que la onada que s' ha esbandit ab tanta forsa retrocedeixi y torni á encongirar-se dintre dels horissons exclusius de la terra catalana?

Nosaltres consideraríam això com una gran desgracia, com una sensible reculada en el glorios camí que portém recorregut. Catalunya tornaría á trobar-se tancada y en l' absoluta impossibilitat de realisar els seus ideals, que no d' ella sola depenen sino de tota la comunitat espanyola.

Això, donchs, no soleu considerem necessaria la subsistencia de la Unió Republicana sino la seva ampliació ab l' ingrés en ella de totes las agrupacions republicanes dintre d' unes bases amplíssimas que no obliguin á cap d' ellas á plegar la seva particular bandera. Totas hi caben y en especial el nacionalisme republicà, que podrà continuar essent un partit molt català, però que podria corriurar perill d' ésser tingut per republicà purament platònich, sino cooperava decididament en la obra del enderrocamient del actual régime, á la qual venim obligats tots els republicans espanyols, perque aquest régime es un obstacle que pesa no sols sobre Catalunya sino sobre tot Espanya.

J. R. y R.

BABIESCA

SOMNI

Anit he somiat que jo vivia
en un regne preciós que no figura
en cap lloc de la terra. Eix regne es Babia.

Veus' aquí, donchs, que 'l rey d' aquest gran poble estava á punt d' entrar al sant matrimoni.

Sos súbdits, molt atents, li dirigian
frases més ó menys grans... pro totas dolsas...

Y jo com á babau y poeta inédit

també vaig dedicar 'ls següents versos:

Avants que tot vull dirte que 'm perdon
el tractar-te de tú. Ja sabs que 'ls poetas
hi tractém á tothom: á Deu y als sabis.

També son reys els poetas. Per xó poden

tutejar á tothom, com tú tutejas.

Per lo tant som dos reys. Prò tú ets riquissim
y cenyieixes corona florejada;

jo la porto d' espines, jo soch pobre.

Això som manó á mano. Ab dret perfecte

de dirte lo que vulguí. (semper ab modos).

Com que tú ets meu rey, (soch fill de Babia,

per ma desgracia), á tú ara 'm dirigeixo

per endressar-te aquestes ratllas curtes

com á present de boda. Els reys m' apenan

en el sentit polítich. Quan se casan

y son joves, com tú, me simpatisan.

Casarse es molt bonich! Es fruir la glòria

quan un té una companya jova y bella

per besarla... y diners per divertirse!

y no es rey... El seu rey sempre es tristíssim...

Deu ésser ben hermós aparellar-se...

Jó encare soch solter. Jo un jori volta...

y 'm va sortir molt bé... no 'ns entenguerem...

y això qu' es de ma patria aquella mossassa...

si, com la teva, hagués sigut extranya,

el cas no forra extrany... Prò jo no atino

que tú, el primer babau, vulguies unirte

ab una noya bona... pro extranjeria,

sent com es Babia una nació feocada

en donas aixerides, fortes, guapases...

Deu fassí que á la teva companyera

puguis aymar llarachs anys, vèssant de ditxa.

La terra es Paradís pels poderosos,

pro també es un abitum hont molts cops cauen

quiua volen sé 'ls primers per entre 'ls homes.

Prò tú pots ser felís perque 'ls teus súbdits

son bons, intel·ligents, honrats y mansos,

y l' Estat que tu manas altíu brilla.

Tothom víu satifet. Tothom traballa.

Justícia y Llibertat ton regne gufan.

Tú pots ser ben ditxos... ab set mil duros

de renda cada dia. Deu te guardi.

Per la copia, *Un babau*

ANDRESTITO

BATALLADAS

El diputat Sr. Nougués, l'any 1903, ja va cridar l'atenció sobre l'mal estat del pont de Riudecanyas. Quina responsabilitat pels governants que no varen ferne cas...

Molt tremenda, sí; però no tinguin por, no se'n posaran cap pedra al fetje.

El mateix Sr. Nougués, baix l'impressió que ha produït l'espantosa catàstrofe del dilluns, senyalà un ministre, el Sr. Sanpedro, que alterna el càrrec de Conseller de la Corona, ab el de President de la Companyia del Nord, de manera que quan no desempenya l'un, desempenya l'altre. Quan la catàstrofe de Torre-Montalvo, el Sr. Sanpedro era ministre; y ara al ocorre la de Riudecanyas ho torna a ser, sens perjudici de haver sigut en l'entre-mití President de la Companyia de la Mort.

Hi ha més encara. Al instruirse diligències judicials ab motiu de aquella catàstrofe, hi haguerà camí de jutjes y s'adoptaren altres disposicions que donaren per resultat el que aquell fet terrible quedàs poch menys que impune.

Això en un país com el nostre, ahont un petit desllis de ploma li costa a un escriptor vuit anys de presidi.

Pero s'ha de reconéixer que si passan totas aquelles monstruositats es perquè l'país las tolera. A empenyars'hi de debò se faria justicia, y si no se'n feya se la faria el país mateix.

El Sr. de Buen va arrancar del ministre d'Estat la declaració solemne—aquestas declaracions son sollemnes sempre—de qu' Espanya no intervindrà absolutament en res de lo que ocurreixi à Portugal.

Per lo tant ja ho saben els portuguesos: si volen proclamar la República, ja tenen el nostre permis.

En el poble de Cambres (Galicia) s'ha celebrat una important Assamblea de pagesos per entrar en l'Asociación de labradors, que per batre al caciquisme alsà la bandera de la Solidaritat.

Se contan ja per alguns milers els inscrits, y no hi ha dupte que ab tan bons traballadors de la terra y ab l'abonament que sabràn treure dels femers caciquistas, la magnifica llevat solidaria treurà bon estret de prosperitat y dignitat.

Enhorabona's commemori el centenari de la gloriosa batalla de Bailén: el nostre poble ja casi no pot viure més que de remugar seculars recorts.

«Pero no s'trobarà una manera de ferho, que transformés la rememoració de una gloria pretèrita, en llum d'esperança per l'pervenir?

Al meu modo d'entendre, en lloc de gastar diners en festes aparatosas que á res conduxeixen, deuria votarse un crèdit de 200 milions, destinatios al foment de l'Ensenyança.

Creguin que ab un acte així, guanyaria Espanya una victòria més trascendent en bons y gloriosos resultats que la de Bailén.

«Què li sembla, amich Pérez Galdós, de la idea de LA CAMPANA?

Hi ha regions á Espanya, tan débils y decayagudas, que á penas se poden moure.

Y de questa circunstancia se'n aprofitan els oligàrquics per oposarse á las aspiracions autonomistas de Catalunya.

Catalunya té ansias de marxar endavant; pero l's gobern centralists li surten al pas, cridantli: —Atura't! —Què no veus que no 't poden seguir?

Y's fortifican en aquest reparo pera continuar exercint la seva odiosa dominació.

Pero aquestas excuses no's poden admetre, perque llavoras preponderaria l'atràs sobre l'progès, la impotència sobre l'vigor, la malaltia sobre la salut.

Catalunya no deu detenir-se, ans al contrari, ha de impulsar en la seva mateixa direcció á les regions que s'hajen quedat endarrerides.

Prou fortes y generoses son las sevas mans per ajudarlas á totas á seguir, després de arrancarlas de las dels gobern que las deprimeixen y las explotan.

En virtut de informes desfavorables de la magistratura, l'indult de 'n Nakens y 'ls seus companys, ha tornat á caure al fons del pou de la desesperança.

Si aquest cas, en que l'equitat està en pugna ab la lletra de la llei, sigués possible sotmetre'l á un plebiscit nacional, estém segurs que la immensa majoria dels espanyols, els hi obriràns las portas de la presó.

«Per què, donchs, el govern no ha d'anticipar-se á donar una satisfacció als sentiments honrosos de l'opinió pública?

Pitjor per ell mil voltas, si s'empenya en que continui subsistint el divorci entre 'ls governants y l'país.

Ultimament al discutir-se l'pressupost del clero, parlen en opositat sentit, y fins combatentse, dos diputats solidaris, el federal Pí y Arsuaga y l'carlista Llosas.

Pero l'últim digué: «Un abisme de ideas ens separa; pero l'interès de la nostra patria 'ns uneix en un vincul ferm y sólit.» A lo qual assentí el diputat per Sabadell.

Aquí tenen un exemple práctic de que dintre de la Solidaritat cada hú pot defensar las seves ideas ab la més completa llibertat, sense que la cohesió solidaria sufriu detriment ni 'n surti perjudicada.

Perquè la Solidaritat té ben concretat el seu objectiu, y resulta tant més forta, quant més diversos són els matisos dels elements que la constitueixen.

Ja ho havém dit altres vegadas, y els fets venen

á demostrarlo:—La Solidaritat no es un partit; es tot un poble.

Un episodi de la vida del honrat obrer Llorens Porrera.

Per haverse distingit en defensa de la candidatura de 'n Salmerón pel districte de las Aforas, y en ocasió de una vaga, fou expulsat dels tallers de la Companyia dels ferrocarrils del Nord ahont venia traballant feia molt anys, haventhi sacrificat tota la seva joventut.

Audi en Porrera á n' en Salmerón, suplicantli que interposés la seva influència pera que la Companyia l'tornés á admetre en el taller. D. Nicolau li respondé que li repugnava imputar favors dels homes politiques relacionats ab la expressada Companyia; pero que tota vegada qu'en Porrera era manya, podia indicarli lo que necessitava per estableixi del seu ofici, que allà ahont ell no arribés, procuraria que hi arribessin els seus amichs.

En Llorens Porrera tingué la delicadesa de renunciar, agrahíntol molt, el generós oferiment del diputat per las Aforas. Y fou llavoras, quan privat de traballar, acceptà l'càrrec de 'conserje del Cassino republicà, hont se guanyà honradament, fins á la seva mort, el pà de la vellesa.

GIRONA, 26 de novembre

Avuy ha arribat l'anunciati Cardenal Casanys. Fuya l'lastima la poca animació que hi havia, uns setanta cinc ó vuitanta sarriàns de carbó, uns quants curiosos, una pandilla d'aspirants á corps negres que semblaix un remat de xays, alguna batxillereta pels balcons y pareu de contar.

Per mitjà dels llanuets ha sentit algun visca, pero pochs, y barrejat ab tot això algun xiulet.

Entusiasmse catòlic: zero. Molts comparavan aquesta arribada ab la de 'n Salmerón. Y en la comparació, està clar, el cardenal hi sortia perdent.

TIANA, novembre

Nou días llargs, tot un novenari d'ànimes, hem disfrutat la presència apostòlica del sant varò. Era gros, farrenyo; tenia la panxa ufànsa y esplèndida d'animal satisfit; el cap afeiat illustrejava á la llum dels ciris com el llom greixós d'un porcell acabat de pelar; sobre l'vestit color de pansa llanejava la barba tan blanca y llarga, segurament, com el del pare Abraham; tota l'front mancat d'expressió y d'intel·ligència portava en lloc d'ulls de persona, ullerots d'aquests negres que semblan fines-trals de l'Inquisició.

Aquò no hi ha higiene, ni llum pública, ni urbanizació de cap mena, pero no falta per tot el fanatisme y l'hipocrisia; els carrers estan sempre plens de fach y alguns prestigis lo mateix que 'ls carrers; faltan quartos per iluminar la població, però 'n sobran per fer illuminaries á la iglesia; estén voltats de frares, monjas y filoxera; el traball se'n va á fons y la vagancia sura; las fàbricas plegan y surten convents nous; marxa la feyna, la vida, el prògrés y el poble va esmorthintse en una atmosfera vergonyosamente fanàstica.

Seguint sisx dins de poch els vèrhins d'aquest poble tindràns de triar entre las dos solucions: emigrar ó ferse frares, ó inquisidores ó heretges.

BAÑOLES 25 de novembre

El dia 17 tingué lloc la festa lerrouxista. Començaren la vigília á passar unes fullas convitant á la manifestació projectada per commemorar el XXXIII aniversari del assassinat del malhaurat D. Joseph Toribí d'Ametller, víctima dels carlins, en aquesta vila, y dihen que's celebraix un mitin antisolidari després de la manifestació.

Fins aquí res tindrà de particular tot això si no fos verdaderament desplorable el que, baix l'excusa d'honorar la memòria d'un màrtir, vinguin aquesta amalgama de satélits del ex-emperador del Paralelo á fer de les sevas, maltractant als verdaders republicans solidaris, encare que poch mal ens fan, perque ja sabem tots que 'ls bracons d'ase no pujan al cel.

Lo que s'és molt xocant, es el fet de que un dels oradors va dir que de les cendres de 'n Ametller, sols els lerrouxitas ne son hereus, no recordant que en vida de dit senyor també va ferse una especie de solidaritat, y que en aquest districte va tocar votar un candidat carlí, y per disciplina, D. Joseph T. d'Ametller el votá y recomenà als seus correligionaris el votessin tots, ja que 'l partit republicà així ho havia pactat.

Afeigí dit orador que si l'Ametller tornés á viure, escupiria la cara del seu fill perque s'solidari. Lo que faria segurament D. Joseph si tornés á venir entre 'ls vits, seria escupir á la cara d'aquests quatre infelissos per sa falta de disciplina y per sa intrisenigencia.

A un dels oradors, per més senyars concejal electe d'aquesta vila y President del Centre lerrouxista, devén ferí la següent pregunta: ¿Vol fer el favor de dírnos, després de dos anys de ser elegit concejal ab els sufragis republicans, per què no ha anat encare á pendre possessió y defensar els interessos del poble, que ja diu que l'estima tant? ¿Serà tal volta perque algú l'ha amenassat ab una destitució de veterinari municipal? Si es així, pen si que vosté es lerrouxista y tant valent, que tot ho pot arreglar á tall de Lerroux, pero en tot cas pensi que 'ls verdaders republicans esperem justifiqui l'abandon del càrrec de concejal.

Ja supossem donarà la callada per resposta, ó en tot cas sortirà ab una pata de gallo, com allò de que á la manifestació del 17, que El Progreso diu qu'eren 1500 y no eran més que noranta, contantis canalà, músichs y forasters, lo mateix lo de la gran arribada dels oradors, que diu qu'eren 500 á esperarlos y sols n'hi havia set ó vuit; en resum: una serie de mentidas, las mateixas qu'esperen per tota contestació á l'anterior pregunta.

SAMPEDOR, 20 de novembre

L'única cosa que preocupa á la descarada camarilla que molts anys ha traballat pera desbaratar y embrutar al poble, es congraciarse, siga á tort, siga á dret, ab què tanca-contests, raquitichs de conciència.

Per això, á més de les mil y una caprichos administratius (el cementiri nou, la plassa-mercàt, la manerà d'aprovar els pressupostos, etc., etc.), no reparan gens ni mica en privar á la classe raballadora de contar ab la Junta de Reformas Socials. Prefereix pagar multas al Gobernador, el nostre desditzat arcàlde. Pero ja no es quèstis aquesta que degui demorar-se un sol moment. Es veritat que no està constituida dita Junta, però tamé es veritat que la obrera Agma Garrigó Tatjer fa ja tres setmanas que s'agafà una mica en una màquina d'omplir rodetes en la fàbrica de Anton Bros, y segons notícies res, ni un céntim, ni una mala rabió del infelís arcàlde ha reutat á horas d'ara.

«Se'n han enterat la Junta Provincial de Reformas Socials y 'l Sr. Gobernador?

SUÈLIA, 25 de novembre

Diumenge prop-passat, els respectius presidents de dues societats recreatives varen tenir que presentar-se á la casa de la vila, ahont foren cridats pel Sr. Arcalde.

Saben per què? Perque, després d'un mes que voluntariament y en senyal de dol per las passades inundacions havíen deixat de ferne, el diumenge avans havíen fet ball sens demandarli permís.

Y això que li consta que una de las societats de referència està degudament formada, ab estatuts aprobats pel Gobernador civil. Pero encare que tot això li consti y positivament ho sàpiga, per castiche els va prohibir fer ball aquell diumenge. «Què li sembla?... De continuar empuntant la vara aquest senyor, no estranyaria que algun dia 'ns privés de fer nostres feynas, si avans 'ns presentem al devant seu ab el dit alsat y dihen com els noys que van estudi: Me da V. permiso?...

Si sapigués que havíá d'escoltar-me, diria al nostre batlle que, en lloc de cuidar-se de certes tonterías com ha fet fins are, seria molt més convenient que s'ocupés en fer algunes millorades á la població, que n'està veraderament necessitada. De aquest modo se'l tindrà per un excelent batlle, del contrari sempre se'l considerarà un Arcalde Borrego.

SECCIO OBRERA

Un mirall del cooperativisme

n dels desarrollos de tendència obrera que més s'ha operat á Catalunya es el cooperativisme; pero informat generalment per un esperit tan mesquí y tan faltat de rahó y de consistència, com es el repartit de dividendos, que no ha produït apena cap fruit beneficiós

á la classe proletària. En virtut d'això, y en virtut de lo molt que s've dihen de la Casa del Poble de Barcelona, qual sistema de funcionar especial ha donat molt que parlar, y en la que 'ls traballadors no deuen haver de tenir cap confiança com no deuen haver de posarla en res que perseguix una finalitat política, siga la que's vulga, crech oportú parlar de la gloriosa Casa del Poble de Bruselas, fundada per l'exclusiu esfors de las organitzacions societaries de la capital de Bèlgica, fa més de vint-cinc anys, y que avuy ofereix un hermós exemple de concordia y de probitat administrativa al proletariat universal.

Era l'any 1882, quan l'il·lustre propagandista societari Lluís Bertrand, després d'inmensos y desinteressats afanys encaminats á convèncer als traballadors de que devien buscar la emancipació per medi del propi y exclusiu esfors, concebi la lluminosa idea de fundar una Cooperativa de consum que, al mateix temps que fos garantia de bona calitat dels comestibles y de exacta cantitat en la compra dels mateixos, constituiria un fondo de reserva creat en virtut dels beneficis en las transaccions de las mercancies. No es que Bertrand, socialista convençut, cregués que 'l cooperativisme sigui, per ell sol, l'únic camí de redempció proletària; pero no dudava tampoch qu'és un de tants y millors medis pràctics per arribar á n'ella, y base d'una riquesa collectiva obrera pera fer front a excessos del capital.


Bertrand, com he dit, era un socialista de cor; més no un sectori, y per això considerava com á germandats tots els traballadors, fossin ó no fossin socialistas, procurant el benestar per tots. Dotat d'un temperament de bronze y d'un optimisme maravilloso, á la consecució de sus empresas dedicava tota la voluntat, hi feya afilhar tot el seu esperit. Gran era la esperança que xifrava en el funcionament de aquella Cooperativa, quan encare no més prenia forma en son cervell; pero això y tot, may l'il·lustre propagandista, ni en las horas de més bella ilusió, havia somiat els ràpids progresos y la trascendència que ha obtingut la obra aixecada á forsa de fy constància. Pensà en la unió dels oprimits per la comunitat d'interessos dels que 'n fossin propietaris y administradors els mateixos obrers, y aquest hermós propòsit fou el bressol de la Casa del Poble de Bruselas, Casa del Poble que, com la de Gante, ayuva admirà assombra el món enter.

Al principi, quan Lluís Bertrand cridà als companys pera reclamar el seu concurs á fi de portar á cap la empresa, succeixí lo de sempre, lo que deu ser indefectible condició humana: succeixí que no arribaren á un centenar els traballadors que s'allistaren; pero ab tot y aquesta especie de fracàs en la tentativa no desmayà l'iniciador, qui's limità á montar un forn de pa cooperatiu. Y aquest modest ensaig sigui la pedra angular ahont descansen la Casa del Poble.

Prompte aquell forn, que cohia mil pans senmanalment, se convertí en Associació de entitats obreras, y en pochs anys la Associació ja conseguí un objecte més ampli y enlairat: el de un Centre de resistència, una unió de Sindicats de traballadors batejat ab el simpàtic nom de *Maison du peuple*, qual ròtol resplandeix en la fàbrica.

Desde á las horas se caminá á pas doble; els progressos de la Casa del Poble foren extraordinaris. Els cent socis de la primera Cooperativa, socialistas casi tots, als quatr' anys pujaren á 3,000 y als onze anys passaven de 8,000. Als quinze ó setze anys, al inaugurar-se l'esplèndit local que avuy ocupa la Associació, el número d'inscrits era l' de 16,000; actualment passen de 30,000 els associats, que al concorrer á las diferents seccions cooperativas allí estableixen consumen aproximadament per una població de 100

El pes de la culpa

Lo qu' es ab aquesta pedra al coll, no tornarás á surar.

POLÍTICA EXTRANGERÀ

LA DESCENTRALISACIÓ Á FRANSA

A un quant temps que á França, l'Estat centralista per excel·lència, el presentat en tots els manuals de dret polític ó administratiu com a exemple d'organització centralista per estudiar en ell els beneficis ó inconvenients d'aquesta, s've pronunciant—vagament, científicamente fins ara—la paraula descentralització. Però allí hont aquesta paraula ressona ab més forsa y persistència, es al Mítjdia. ¿Es, pot ser, per la forsa de la sanch?...

Lo cert es que allí, desde la revolta dels *vignerons* especialment, desde aquell grandioso però estèril moviment, que pot ser no serví per' altra cosa bona que per condensar més y més aquest actual ambient favorable á las idees descentralizadoras, se van guanyant aquestes tots els cors y totas las intencions y són molts, ja, els que 'ls hi dedican la seva atenció y 'ls seus estudis.

Un dels polàtics que ab majors entusiasmes treballa pera l'assoliment dels nous ideals d'organització de la Fransa, es M. Louis Braud, qui darrerament ha publicat en el popular diari de Tolosa *La Depêche*, un article, una de las coses més notables del qual la constitueix una llarga carta que copia, endressada á M. Braud per M. Eugène Arnaud, *sous-préfet* de Redón.

L'intervenció de M. Arnaud en l'assumpto es deguda á una cosa ben curiosa. Se creu á França, que una de las primeras mides que s'hauria de prendre per arribar á l'organització descentralizadora, hauria d'essser la supressió dels *sous-préfets*, una mena de governadors, no com els nostres, d'un «departament» ó província (aquests à França son els *préfets*, als quals estan somesos els *sous* en l'ordinanza) sino de més petites extensions de terra y ab més estrets límits jurisdiccionals; governadors d'una comarca, com si diguissim.

Mr. Arnaud no sols no creu en l'eficacia d'aquell remey, sino que contra l'opinió general sosté l'affirmació—una mica paradoxal, es cert—de que una bona descentralització sols pot fonamentar-se en el *sous-préfet*, à qui atribueix una gran influència democràtica.

Y pera defensar una vegada més la seva teoria, escriugué á Mr. Braud la carta esmentada; alguns fragments de la qual creyem que son dignes d'ésers coneguts dels nostres llegidors.

Després de declarar-se Mr. Arnaud evolucionista en la política y tant sols revolucionari en las ideas, diu:

«Donchs bé, pera arribar á un regim més conforme ab las nostres aspiracions desde l'punt de vista de las ideas revolucionaries, es precis modificar la constitució de la Fransa. Es precis buscar lo que li manca y li es precis, pera anar després, pausadament, cap al ff. El nostre ideal es donar al país una nova vida, donar á las collectivitats un just coneixement dels seus drets y 'ls seus devers, d'arribar á ferlas governar per elles mateixas, dintre del tot armònic y baixa una direcció unica, la de l'Estat.

¿Qué manca per això? L'educació de las multituds. Som un poble essencialment centralista, que té l'hàbit de deixar portar y de girar sempre cap á l'Estat, y es precis acostumar á las collectivitats á saber tenir responsabilitats y á saberse menor els seus interessos. Es precis, donchs, donalsh novas llibertats.»

Ja veieu com, per ora, se contentan ab poca cosa els descentralizadors francesos. Pero... segueix plauant Mr. Arnaud pera defensar la necessitat dels *sous-préfets*:

«Es precis—continua diuent—donar una educació social á 'nquesas colectivitats. Pero, per això es necessari que tinguin un conseller, una mena de tutor moral. Si supriu els *sous-préfets*, resta 'l *préfet*, qui tindrà tres ó quatre cents municipis pera vetllor y per consegüent li serà impossible cumplir la seva tasca degudament. A mes, que aquesta no es la seva missió. El *préfet* ha de dirigir, donar l'impuls y executar las decisions de las assembleas locals y no pot perdre l'temps ficantse en defalls en els assumptos particulars de cada grup, alashoras la centralització seria més forta que avans...»

Mr. Arnaud té la confiança de que si 's suprimejan els *sous-préfets*, la *foule*, que avuy se mostra partidaria d'aquella mida, per la fácil sugestió que sobre ella s'exerceix sempre, se veuria enganyada y que 'ls mateixos que avuy cridan «Fora 'ls sous-préfets!», serien els primers en demanar que 's tripliqués el seu nombre. Se veu que Mr. Arnaud, *sous-préfet* de Redon, estima el cárrec...

Lo més curiós de la carta son, sens dubte, las seves consideracions finals. Mr. Arnaud creu que's contón la descentralització ab la *desconcentració*, y dona regles «fixas y seguras» pera l'encertada aplicació d'abduïdas. Diu:

«Concentreu, ó millor dit, manteniu en un sol poder la direcció y l'unitat d'un país, pero traveu-li á 'nques poter executiu, las seves excessives atribucions, que no servixen més que per eternizar la resolució dels assumptes; descentralizieu desde l'punt de vista polític, es á dir, no deixeu é un sol centre el poder de decidir en la resolució dels interessos exclusivament locals ó regionals; desconcentreu els poders de decisió y d'execució de l'autoritat administrativa...»

Son remarcables—y doblement per ésser pronunciadas per un agent gubernamental d'un Estat d'un centralisme jacobi com el francés—las paraules ab que Mr. Arnaud defensa y defineix la descentralització. Diu:

«Aumentant els poders deliberatius, es á dir, el dret de una assemblea colectiva, d'aprobar ó de refusar, feu obra descentralizadora. La execució pot esser aleshores confiada al poder executiu, el qual no serà com fins ara un obstacle, sinó un senzill agent. Donant á las assembleas locals aquesta vida nova, d'una banda las hi donén la conciencia de la responsabilitat y de l' altre las eduquén.»

Acaba Mr. Arnaud parlant vagament, tot passnat, de la regió... Y bé 'no' sembla tan sols això, aquest regoneigement de la regió ab carácter d'entitat política (no com fins ara ab carácter exclusiva-

ment històric ó literari) dintre del Estat francés, feta per un agent, per una roda del complicat engranatge d'aquest mateix Estat, citat sempre com a exemple de centralisme y de radicalisme, una prova més de que no son las nostres ideas, com vol sosteneir algú, atàvicas y reaccionarias y de que l'avenir es nostre?

Deixém á la consideració dels polàtics espanyols, dels Moret y Canalejas, y fins del mateix Maura, que sistemàticament venen oposantse al regoneigement legal de la regió, aquest fet d'un modest funcionari del Estat centralista per antonomasia, proclamant com á salvadoras, en la terra de Lluís XIV y dels Jacobins, de Napoleó y de Mr. Derouléde (pobre senyor Derouléde, y quin paper més trist hi fa al costat dels gloriósos exaltadors de la patria als quals l'hem arbitrariament aparellat) las idees centralizadoras, que si avuy, es veritat, semblan, per motius que no ve al cas explicar, més y aygualades, poden anar adquirint y adquirirán indubitablement cada dia més forsa y potència, fins arribar-se á dir y á ésser autonomistas...

R. NOGUER COMET

Efectes moralisadors

La llei de separació de las Iglesias y l'Estat, entre molts efectes de distint caràcter qual enumeració 's faria molt llarga, ha ocasionat una veritable revolució en la manera de viure del clero francès.

Las èpocas aquelles del mannà de que parla 'l Vell Testament han passat, dat cas que hajan existit mai, y en aquesta societat en qu' es ley de la vida la lluita per l'existència, no 's pot pas viure del ayre del cel. El miracle que representan las estampas de Sant Jeroni, à qui un corp portava 'l pà, mentre ell pregava tot el sant dia, ficat en una bauma, ara ja no's reproduueix. Bons estan avuy els corps y altres auzellots pera mostrarse generosos ab ningú!

«*A Dios rogando y con el mazo dando*»—diu un sabi proverbio castellà, y un refrà de la nostra terra, sense ni menos recordar-se de prechs ni de Deu, consigna ab pràctica brutalitat: «Qui no traballa, no menja.»

A n'aquesta preceptes ha tingut de atenir-se una bona part del clero francès al veure's privat dels emoluments que percibí del Estat avants de la separació. La viga del Senyor, filoxerada per l'incredulitat reynant, no 's presta gayre y menos en aquell país pera l'exploitació de las ànimes. Així es que, no havent trobat en molts llochs la dieta de nomina una compensació suficient en la generositat dels fidels, molts capellans que havian viscut sempre ab l'esquena dreta, s'han vist obligats a enginyar-se, buscant en el treball, com tot fill d'Adam, aquell pà de cada dia de que parla l'oració dominical.

Un periódich de Paris, *Le Dernière Heure*, publica una llista d'ensotanats treballadors, y com el treball l'hem considerat sempre molt honros, yá fi de que no 's puga dir que nosaltres som enemicos sistemàtics del clero, ens donaré el gust de reproduir-la, en honor dels que per fi s'han decidit a practicar la màxima: *Labor prima virtus*.

Al ferho tenim encara un altre propòsit, y es que 'ls nostres ensotanats comensin á ensalivar, per quan arribi 'l dia—que bé arribarà—de que aquí á Espanya quedí suprimit el pressupost de culte y clero.

Pero deixém la paraula al periódich parisenc: «Cert número de clergues buscan en els treballs manuals els recursos de que han sigut privats per la separació.

Alguns se dedicen á l'avicultura, com el de Castelnau-Bretenoux (Lot), y algunos altres, com el de Celón (Indre), á la cria de conills y altra virám.

El de Labourgade (Tarn y Garona) comensa á ferse una reputació ab las seves confituras y conservas d'ánech.

Molts s'han fet obrers. El de la Pannoie (Tarn) fa de tornier; el de Averdón (Lot y Cher) fabrica bicicletes y máquines de cosir; els de Mayet de Montagne (Allier) y de Serriera (Córcega) confecciona gasògenes per' acetilé y llanternas pera projeccions. El de Maurages (Meuse) es cerallier.

Una de las industries més escampadas entre 'l clero es la de relotgeria-joyeria. Se contan fins á set capellans que s'hi dedican.

El rector de Cadière (Gard) es sastre; el de Negrón (Indre y Loire) tapicer. Una dotzena de colegas seus teixeixen mitjas y camisetes. El rector de Héricourt (Alt Saône) s'ha fet tipògrafo, estampant targetas de visita, facturas y altres treballs consomplants; el de Salvetat (Alt Garona) fabrica sobreis inviolables. Alguns son enquadernadors y molts fotògrafs.

Quedan encara 'ls artistas. El de Saint Paul (Oise) viu dels seus pinzellats, y el de Maguils-Reigneurs (Vendée) del seu cisel d'escultor.

Els capellans obrers han format un'aliança qu'es presida per l'abat Leroux (cuidado, seños caixistas: Leroux ab una r), rector degà de Mirvau (Dos Sèvres), y publican un periódich defensor dels seus interessos, que 's titula *El Llaz de l'Uini* y veu la llum á Blaie (Rhône).

Fins aquí arriba *Le Dernière Heure*. Al reproduir uns datus tan curiosos hem de tributar la nostra admiració á la República francesa pera la seva obra moralizadora. Ella ha fet que 'ls representants de una classe que fins fa poch consumien sense produir, avuy produueixin, donant, després d'alimentar-se á mateixos, un remanent á la societat.

Y com que de capellà no n'hi ha cap de tonto qu'hi sab si al encarinyar-se ab el treball, arribaran á ser alguns d'ells agents de perfecció y progrés, descubridors, inventors ó milloradors dels actuals mètodes de producció!

Si arriba á succeir això, bé podrán dir que han contribuït més al bé de la humanitat treballant, que no pas tirant esquitxos ab el salpasser ó cantant el gori-gori.

J.

LA CAMPANA DE GRACIA

LA INFORMACIÓ

I

El telègrafo acaba de transmetre la horrible notícia.

«Ha ocorregut una catàstrofe espontàsota! El ministre està consternat.

—¿Com ha sigut? Explíquim-ho tot.

Y'l secretari va comunicant els escassos detalls que figurauen en el despai telegràfic.

—El tren corria á tota màquina. Duya set vagons, casi plens, de passatgers.

—De primera?

—De primera, de segona, de totes classes. Portava, además, un vagó-gabia ab una partida de bous.

—Es á dir, era un tren mixto... Endavant.

—Al passar per damunt del pont dels Sálzers, una viga ha cedit y tot el convoy, en confusió tremenda, ha cayut al fons...

—¿Victims?...

—Numeroses. De moment s'han recullit cinquanta morts...

—Sa Excelència, desesperat, s'apreta el cap ab las mans.

—¿Quina desgracia!... Quina horrible desgracia!

Y revestintse de valor:

—Dicti immediatament las disposicions oportunas. Que s'enterri als morts ab la deguda pompa... Que s'assisteixi al major interés als ferits... Y que la viga ha cedit y tot el convoy, en confusió tremenda, ha cayut al fons...

II

Han passat deu minuts.

Dos personatges discuteixen acaloradament davant del ministre.

—L' un d'ells representa á la Opinió pública; l' altre, á la Companyia del ferrocarril.

—Lo que ha succehit ab aquest derrumbament, clama venjansa—diu el primer.

—No exaggerem—replica el segon.—Al fi y al cap, una desgracia...

—¿Desgracia?... Delicte, crim, violació evident de totes las lleys divines y humanas!... O sinó, ¿per qu' s'ha estimbat el tren?

—Es impossible dirlo: Tant pot ser degut á un reblandiment del terreny, com á...

El ministre intervé.

—Aquesta polèmica es completament inútil. Aquí lo que procedeix es obrir una informació. ¿Que hi ha responsabilitats?... Ella demostrarà á qui corresponen.

—Y si la culpable es la Companyia, com indubtablement deurà serne—diu el representant de la Opinió—¿qué farà el Gobern?

—Cumplirà ab el seu deber.

El representant del ferrocarril:

—Jo confío en que aquesta informació posarà de relleu la nostra ignorància.

El representant de la Opinió:

—Jo estich convensut de que la culpabilitat de la Companyia quedarà palpablement demostrada.

El ministre:

—La informació, la informació s'encarregarà de dirlo...

—No s'olvida de les pobres víctimas, dels numerosos morts, dels incontables ferits...

—Y no s'olvida tampoc de que la Companyia es la primera en lamentar aquests fets, sempre sensibles, pero ab freqüència inevitables...

El ministre, una mica nerviós, acompañantlos á la porta:

—La informació, la informació!... Ella té la paraula.

III

Quinze días després.

El secretari á Sa Excelència:

—Vol resoldre l'assumpto de la catàstrofe del tren.

El ministre, procurant fer memòria:

—Es cert... ¿Qué hi ha d'això?

—La informació està acabada.

—¿Y qu' n' resulta?

—Que al entrar el tren en el pont dels Sálzers, els bous que anaven en l'últim vagó degueren remoure's d'una manera tan formidabile, que 'l carroatge va saltar dels carrils...

La petició es molt enrahonada

—Per favor, senyor ministre; després de tancar les tabernas y 'ls teatros, que no li vingui pas l' idea de tancar les esglésies, perque llavoras nosaltres no sabríam en qué matar el temps.

—Es clar; la plata també, y 'ls céntims, y fins els bitllets de Banc. Sense els diners... i't imaginas la santa tranquilitat ab que viuríem? La terra fora el temple de la pau. Tot es teu y tot dels altres, no s'ha de fer mai balans, s'han suprimit les facturas y 'ls rebuts. ¿Vols vi? Te 'n vas al magatzém y encarregas que te 'n portin tant ó quant. ¿Necessitas unes calses? El sastre te las dará. Tens el gust d' anà al teatre? Hi entras: *Buenas...* y te 'n vas á seure á primera fila. —No diguis res més, que 'm cau la baba sòls de sentirlo. ¡Quin viure més hermos, Blay! —Y qui ho priva que això sigui? Els diners.

—Diners malvats! Malebits s'igualen mil voltas.ells y qui 'ls va anà á inventar! Pero... calla!... No hi pensava... Ara que som al davant d' un despaig de loterias... La dona m' ha entablandat per posarhi un duro...

—Home!... Jo també li vull posar.

No es que hi tingui una fe cega, pero, qui no proba... ésabs?

—Més que més, ara que 's tracta d' un sorteig que hi pots pescar un funeral de mils duros...

—Quién los tuvieras... Víritat?

Y 'ls dos fieros comunistas, cansats de despoticar contra 'ls diners y 'ls que 'n tenen, mitj fríssos, preocupats, se 'n entran á la botiga ab l' idea de comprar dugas apuntacionetas de la rifa de Nadal.

C. GUMA

De la superioritat d' Espanya sobre Inglaterra

La llegenda, inventada no sé per quí, de que la rasa inglesa es superior á la espanyola, ha de desapareixer, perque es falsa á totas llums, y la dignitat dels temps presents, temps de crítica y análisis, exigeix que de la mateixa manera que 's castiga la adulteració de les substàncies alimentícies, s' eviti la de les matèries històriques.

¿Quinas ventajas té Inglaterra sobre Espanya? Cap. Y no són no 'n té cap, sinó que, en moltes coses, està bastant per sota de nosaltres.

Aixó es lo que, sense més preàmbuls, vaig á demostrar als meus lectors.

Considerada geogràficament, Inglaterra comensa ja per tenir la pega de ser una nació aislada.

—Aislada!... Sabeu lo que vol dir aquesta paraula fatídica?... ¿Heu meditad algun cop sobre lo que significa una casa aislada, una família aislada, una persona aislada?

Inglaterra, per sortir de casa, ha de ficar els peus al agua, s' ha de embarcar fòrsofament.

Nosaltres, no: podèm triar. Volém sortir per terra? Aquí tenim els Pirineus, que 'ns ofereixen pas ample y sólit.

—Preferím sortir per mar? L' immens litoral mediterrani y la extensa costa atlàntica ens brindan els seus ports innumerables y les seves hermoses badies.

Y anem seguint.

En literatura, quié ha produït Inglaterra? Quinas grans obres ha entregat á la admiració humana?

Una sola: *El Paradís perdut*.

—No 'n hi ha prou ab el títol pera jutjar lo que pot ser aquest cacarejat poema?

Aquí y á tot arreu, *perdut* vol dir pobre, miserabile, abandonat. Un *perdut* es un golfo, un desdixitat, un trinxerayre.

—Y 'l «Paradís» d' Inglaterra es *perdut!*... No està suficientment calificat ab aquest apellido?

En canvi, gireu els ulls a Espanya y contemplieu el seu portentós bagatge literari. *El Quijot*, un caballer que tot ho arreglava; el *Tenorio*, un galán de lo més valent que s'ha vist al món; la *Gatita blanca*, una maravilla de gracia y salero... Aixó, aixó si que son obres de mérit, reconegut per totes les classes socials!

Un'altra superioritat nostra.

Els *inglesos* sempre 'ns venen al darrera. S' ha vist que un espanyol haja anat al darrera d' un *ingle*?

Hi anirà primer, tal vegada, avans que la persona asseguida sigui *inglesa*; pero una volta ha adquirit aquesta nacionalitat, l' espanyol la rebutja, se 'n aparta, fugí d' ella ab tota l' agilitat de les seves camas. Parlarli á un

espanyol legítim de un *ingle*, es parlarli de lo més abominable que ha produït la fauna social.

**

—Bastarán aquestes demostracions pera deixar indiscretamente probada la nostra superioritat respecte als *ingles*? —Sí! Doncs vagi com á final una, que no hi haurà ningú que s'atreveixi á impugnarla.

Espanya, en quant á grans homes públics, està molt per damunt d' Inglaterra.

Allí, per exemple, no han tingut més que dos Bacóns. Aquí n' hem tingut, y 'n tenim, una pila.

MATÍAS BONAFÉ

El *Mundo*, periódich catalonófobo de Madrid, va dirigirse als Srs. Echegaray, Pérez Galdós, Menéndez Pelayo y Cajal, demandantlos que li prestessin quart y ajuda en les seves desafedoradas campañas patrióticas. Pero aquells quatre senyors, que á la fi son persones serias, varen negars'hi resoltament.

En vista d' aquesta negativa, *El Mundo*, olvidant que 'ls havia anat á trobar com á sabis, casi 'ls insulta, dihen que son uns cucons, que no's volen comprometre, y 'ls atxaca tota la responsabilitat de que no pugui sortir ayros en la seva campanya.

Vels'hi aquí un *mundo*, nou de trinca, y que de bonas á primeras ja pert la corretja. Tot induxeix á creure que no tardarà pas gaire temps en anar á parar al sostre-mort dels trastos inútils.

Un revister musical de Madrid parla de colegas seus què han tractat d' explotar á la tiple María Storchi, posant á preu els elogis ó las censuras que's proposaven dirigirli.

Ára veurà la simpática artista com á Madrid hi ha cada mestre cantaire que fa caure l' ànima als peus. Allí la explotació està á l' ordre del dia: qui no pot segar, espigola: qui no pot explotar al país, ex-plota á les artistas.

En La Cierva es un fidel escudet que defensa al seu senyor. Quan s'assegura que hi hauria crisi, va formular el següent dilema:

—No hi ha que parlar d' aquest assumpte: aquí no pot haver-hi més que Maura ó el caos.

Assentint á lo qual, digué un tartamut, ministerial acèrrim:

—Sí... see... nyor... O Mama... ura ó el caca... os.

Aquell tartamut va ajuntar dos coses que constituian la suprema aspiració de la gent de l' olla: Maura y el cacao.

S' ha observat que cada vegada que l' ministre de la Guerra hauria de parlar en el Parlament, ab motiu d' una pregunta ó alusió, s'alsa en Maura y parla en lloc d' ell.

—Honrosa missió la del Amo Toni...

Per moltes coses serveix; pero ningú hauria dit may que pogués servir de tap de soro.

A un kabileny acèrrim, dels més obsecats, li deya un seu company de treball:

—Creurias, noy, que 'm fas verdadera llàstima?

—Que 't faig llàstima, dius? Y per què?

—Perque, creyent anar pel camí de la redempció, t' acabas d' esclaviscar. Y la prova que, mentres jo tinc un amo no més, tú'n tens dos: el burgés y en Lerroux.

El difunt Lleó XIII deixà ordenat al comte Eduard Soderini, redactor-jefe del periódich vaticà *Il Corriere d'Italia*, que escribis la història del seu pontificat.

El comte, degudament autorisat, explorà 'ls arxius del Vaticà, descubrint documents interessantíssims; però no 'hi ha de tan delicats, que 'l Papa actual s' ha negat á permetre que 's publicuin.

A tal efecte, en Merry del Val, exerceix una rigurosa censura, expurgant la Història del pontificat de Lleó XIII, de tots els elements que no li cauen al ull.

No hi ha com tenir contreta l' habitut de manejar l' apaga-allums.

Pero, aném á veure.

—No era Lleó XIII infalible, tan infalible, per lo menos, com puga serho Pío X?

Donchs (per què la infalibilitat d' aquell ha de quedar anulada per la d' aquest?)

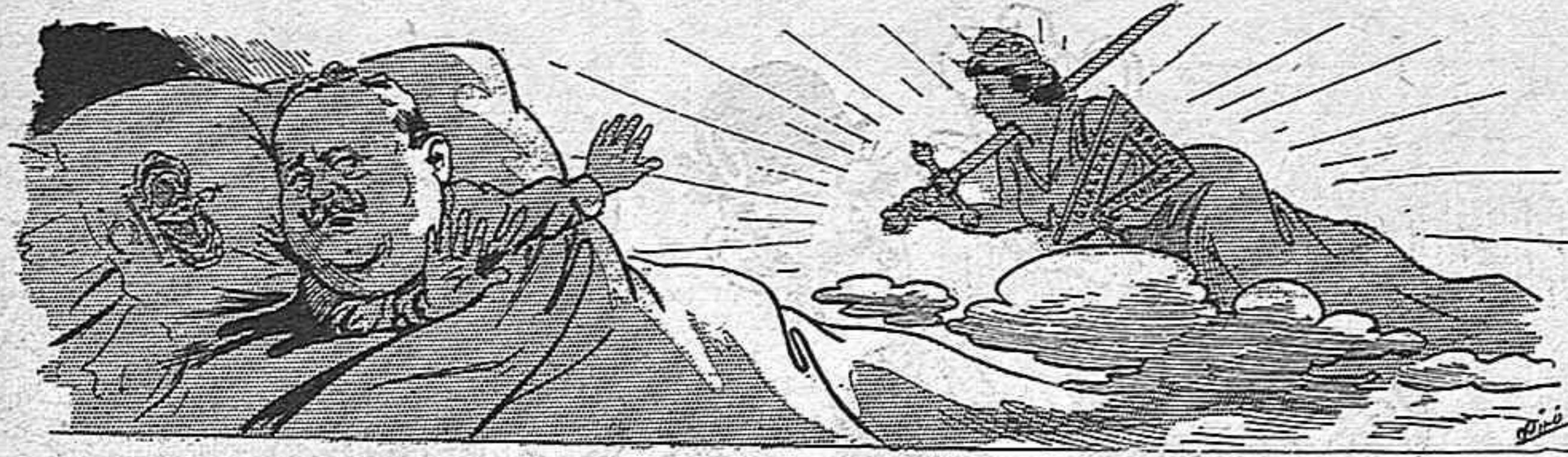
—¿Com se podrà pretendre que mereixi respecte un principi que 'ls mateixos que l'exerceixen son els primers de vulnerarlo?

—Oh sabies de la llengua catalana! En català, *papa* vol dir mentida.

Somni de la *Gaceta xina*:

«A título de radicales y revolucionarios andan por ahí ciertos sujetos celebrando conferencias, captan-

Las nits de don Carlos de Portugal

—¡Malehida pesadilla!... ¡No 'm deixa dormir aquest diable de fantasma!...

En Primo segueix callat. L' atlet parla en lloc de 'n Primo... Decididament, aixó està molt fosch... ¿Qui vol mistos?

—Tre-te-té!... Se 'ls fa saber d' ordre del cap de la kàbila que la Solidaritat ja no es contubernio; es piara.

En Moret y en Canalejas fa temps que han perdut la brújula. —L' han perduda?... ¿Cóm pot ser? —No sab que may n' han tinguda.

Dugas frasses tinç clavades en lo més fondo del cor: como me ha dado la gana y para valiente, yo.

Un lerrouxista ja ho deya: —Un tren á baix d' un barranch? ¿Volen dir que aixó no es culpa de la Solidaritat?

Per guanyá avuy mil pessetas dos sistemes hi ha segurs; presentar mejores capsulas y lograr vence en Rakú.

A Portugal ja fa días que 'l cel està ennuvolat: seria bò que 'l rey Carlos s' anés á comprá un paraguas.

Ara, arregla el festival; ara, dona empenta al forn... ¿cóm volen que tingui temps per fer la revolució?

A Fransa roban els trens; aquí al passar pels ponts, cauen... Casi casi, lo millor es anar pel món á pata.

Per borregos, Cardedeu; per sal, Sevilla ó Cardona; per desgracias á trompons, qualsevol línia espanyola.

—Que qué 'n dich de 'n Benavente y de lo que li ha passat? Lo que deya aquell fulano: —«Cóm está la societat!»

Al Congrés no hi va ningú y en rigor lògich ho trobo. —Qué hi faria allí la gent? —Ves, total, pels pressupostos!

A Casablanca, batussas; á Uxda, tiros y pinyas... tot això, es clà, en honor de la penetració pacífica.

Cert que no tenim cap barco, cert que 'n voldrià tenir y hasta cert que no-hi ha en caixa ni un xavo partit pel mitjà.

Passant el dilluns al vespre per la rambla de las Flors, interiorment: ¿cóm somreya al mirarme aquell balcó?

—Res!... Ni una branca de bruch, ni un lema separatista... kabilenyos, kabilenyos, ¿qué n' heu fet de la inventiva?

L. WAT

SOLUCIONS

A LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO

1. XARADA.—*Es-to-ca-da*.

2. ANAGRAMA.—*Ascó-Caso-Ocas-Cosa-Soca*

3. TARJETA.—*El guante amarillo*.

4. ROMBO.—*S G A T G O R R A S A R D I N A T B I P A A N A*

5. CONVERSA.—*Sara*.

6. GEORGÍFICH.—*Com mes comtes mes comtesas*.

Han endavant totas ó part de las solucions correspondents al número anterior, els caballers: Un S. J. Eta, Blanch, Moka Soka y C., Asunción Llambrescas, Mar-

Els d' allá y 'ls d' aquí

—Vaja, que per haver de ser intelectual á la moda madrilenya, val més deixarse 'ls cabells llarchs y fumar ab pipa.

El «jiu-jitsu» català

—¡Arri!... Als envenenadors de la opinió pública se 'ls tracta així.

garita Mascort, L. Pratcós, Un qu' estima á una Quieta, Joseph Bassaganyas, Pere Romaguera, Vicens Borrás y Baiges, Hipòlit Nadal, Un qu' estima á una Maria, Francisco Carré, Miquel del Blasí y C., Un teixidó de Juneda, Un blaxiet, y Telm Resclosa.

ENDAVINALLAS

XARADA
UN DISCURS DEL SABI TRAGOS
Salut, noyetas galanas...
Veig que no m' he endut un xasco,

la vostra digna assistència per avuy al convocarvos. Aquest cas serà per mi un dels més hermosos cassos que brillaran al cervell del meu cap. Jo, qu' arà us parlo, soch tot vostre. Ja sabeu que ab tot el meu cor vos aymo; per xó si al arribá l' dia en quin, per forsa ó al canto, sou las aymadas promeses d' algú jove... lleig ó guapo, jo us instruiré perque no us pugui da cap mal trago.

Casi totas be sabeu que m' diuhen el sabi Tragos, y es que sé massa de tot: la ciència m' fa torná calvo! No dupto, donchs, que l' discurs qu' arà passó é perorarvos, l' escoltareu ben atentas. Aixo, si, mentres jo parlo no vull que ningú se'n rigui, m' enteneu? sino... m' enfado... y si l' cap se m' acalenta, aquí s' armará un tinglado. Donchs, atenció, nenes macas, atenció, qu' arà vos parlo:

Total, total y res més, noyetas, vos recomano, quan algú us pinta l' amor omplint el cap de romansos. La que tercera-quart-quinta, verbo-engracia, molt bon rango, y té cap mal-de-cap perque na li vé d' un tanto, d' aquesta, lo qu' es aquí, ne prescindeixo y no n' parlo. Jo no més solch dar consells hu que soch gran y m' afayto, á las noyats que no tenen d' instrucció fet un bon gasto, per pogué's treure las moscas del nas, en que l' tinguin xato. Ja sé que no m' dará cinch ni coca l' aconsellarros; sé que ré absolutament me donareu, ni un mal xavo; mes com que tres-quart-cinch-sis ne tinch molt poca, m' apanyo escribiint sempre, y aixís soch amics dels adelants. Donchs, si, noyas, com vos deya, fa temps que coneix el panyo, y... ab l' amor feu l' ull molt viu perque correu uns... bagarros! Ep..., ep..., no vull que rigueu; de lo contrari m' retracto. Si torno á veure qui rigui poso punt final y acabo. Vamos á veure: l' amor! Qu' es l' amor? ara jo exclamo, qu' es l' amor? iay! qu' es l' amor? Torneu á riure! donchs... alto! Ja s' ha acabat el discurs, y allá va un mico pels nassos.

RAMPPELS

ENDAVINALLA

Sens ser persona ni bestia tinch orelles y tinch bocas, me ficau al mitj del foix y no m' cremo gens ni gota.

J. MORET DE GRACIA

TARJETA

E. MURO CARDÓ

Formar ab aquestes lletras degudament combinadas el títol de un sayet català.

MOKA SOKA Y C.

LOGOGRIFO NUMÉRICH

7	Consonant.
3 6	—Nota.
1 6 5	—Número.
1 6 7 8	—Carrer.
1 7 6 7 8 3	—Juguet pera nenas.
1 8 7 4 5 8	—Nom de dona.
1 7 3 2 1 4 2	—Temps de verb.
1 2 3 4 5 6 7	—Classe de roba.
1 4 7 3 2 1 8 3	—Temps de verb.
1 6 5 8 7 3	—Carrer.
1 8 7 8 3	—Temps de verb.
3 8 7 3	—Poblet.
7 6 2	—En els arbres.
8 3	—Lletra plural.
2	—Vocal.

ANTON CARARACH

CONVERSA

—Ahónt vas tan determinat, Pepe?

—A casa, á buscar lo que havém dit.

TAP DE SURO

GEROGLÍFICH-COMPRIMIT

2 6

A. LLAUARDÓ MONSENY

CORRESPONDENCIA

Caballers: Un soli-català, Joseph Junyent. Dos tapers tossençhs. Un qu' estima á una Quimeta, R. Espinosa y W., V. Borrás y Baiges, Pere Romaguera, Anton Quer, Berançós, Currú, Francisco Carré, Quatre moliners de Juneda, Eduardillito Salt, L. G. Buscató, y Un aprenent: No serveixen.

Caballers: Moka Soka y C., Asunción Llambrescas, Dos ressucitats, H. Nadal M., Joseph Bassaganyas, Hipòlit Nadal, Amadeu Nadal B., R. A. (a) Pau de las Casas Curtas, Un qu' estima á una Maria, J. B. Basil, y Tels Resclosa: S' aprofitarà quelcom.

Caballer: J. Capdevila: Ho sento, pero no hi ha espay. Ah, y si pot ser, procurin escriure las cartas ab lletra més clara.—E. Mestres Llorens: El pensament fóra aprofitable si anés vestit d' altra forma.—R. Aregall: Els falta pastosat als versos qu' enyfa. Els he llegit dos cops y no m' acaban d' agradar.—J. Moret de Gracia: Rebutz els originals. Veurém de další cabuda.—Daniel Roig: Li publicarém per allá al 28 del mes que vén.—Hipòlit Nadal: El defecte no està en cap ratlla, que diu vosté, està en el tot. La composició peca de floralesca y mansoya.—Joan Fonitor: No té cap condició publicable.—Enrich Clapés M.: No m' té utilitat.—M. Vilaseca: Li havén dit tantas vegadas, tot aixó... Y ell té la cara tant forradada...—E. S. (a) Romansos: No estéma per romansos.—María Prats: Si sab tant de endressar la casa com d' escriure versos, pobre del marit qu' arrepleguï!—A. Monclús (Musclús): Si passa per la redacció li donarém algunes direccions y s' hi podrà dirigir vosté mateix.—Emili Pólit: No m' ha fet gens de gracia.

Imprenta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, carrer del Olim, número 8

Tinta Ch. Lorilleux y C.

PRÓXIMAMENT!

Almanach de La Campana de Gracia

El més antich y popular dels ALMANACHS POLÍTICHS que 's publican á Espanya

Un tomo ple de caricaturas políticas y de traballs en prosa y vers

Está acabantse la impressió

Sortirá á la major brevetat